

Dwars door alles Eén

Ergens in die jaren 1962-1965 werd de mogelijkheid geopperd van regelmatig terugkerende bisschoppensynodes. Dat gebeurde tijdens het Tweede Vaticaans Concilie in Rome. Met klem wees de voorstander erop dat de bisschoppen, net als Jezus' discipelen, een hechte groep mannen vormden: één van zin, één van hart. En protestantse waarnemer, de Deen Skydsgaard, vroeg in de pauze aan een van de afgevaardigden: "Jullie stellen zo nadrukkelijk dat de discipelen zo'n eenheid vormden, maar wanneer traden ze nu eigenlijk eensgezind op?" Na een tijd nadenken reageerde de bisschop: "Dat dezen ze in Gethsemané, toen ze allemaal Jezus verlieten en op de vlucht sloegen..."

Het grote Godsgesprek

Die woorden echoën na. Het antwoord is zo oprecht, zo ontnuchterend realistisch. Maar in wezen was het door Jezus voorzegd. En dat niet alleen, Jezus handelde ernaar. Johannes 17 vormt daarvan de weerslag. In verschillende bijbelvertalingen gaven de vertalers dit hoofdstuk titels als 'Het Hogepriesterlijk gebed', 'Het afscheidsgesprek van Jezus' en 'Jezus bidt voor zijn leerlingen'. Een zeer rake typering geeft Romano Guardini: 'Het grote Godsgesprek'. Hier spreekt Jezus eenzaam met de Vader. Zijn discipelen zijn aanwezig, maar niet bij Jezus. Ze zijn vol van zichzelf: "Mijn voeten wassen? Nooit!" en: "Ik ben het toch niet...?"

In die verlatenheid zoekt Jezus de eenheid boven alle tweedracht, de zekerheid boven alle menselijke twijfel. En dus bidt Jezus. De eer van God, dat zoekt hij voor alles. Dan richt Jezus zijn gebed op de eerste leerlingen. "Bewaar hen in uw naam." Dat is absoluut nodig anders krijgen de centrifugale krachten de overhand. In elk opzicht lag het voor de hand dat ze uiteen geslagen zouden worden, los van elkaar zouden komen te staan. Dus is bescherming nodig. Van Godswege. Jezus wist dat de middelpuntzoekende krachten in zijn volgelingen onvoldoende waren. Goddelijk ingrijpen is nodig. "Heilig hen aan U toe." Heiliging, apart gezet worden door God voor zijn doel met hen in de wereld. Gebed als het ware om de magnetische werking van God, die al dat losse ijzer-vijzel van volgelingen naar zich toetrekt en in banen richt. Zó, dat het één patroon wordt. Zichtbaar voor de wereld om ook de wereld tot zich te trekken.

Een hoopvol signaal in de jaren tachtig

"Uit ervaring weet ik dat groeperingen als de uwe een zeer belangrijke taak hebben bij de vervulling van de roeping van de kerk. Ook in de huidige samenleving en in andere samenlevingen. Wie de geschiedenis van de kerk bestudeert in de loop der eeuwen ontdekt dat er altijd een wisselwerking – en ook wel een spanning – geweest is tussen orden, verenigingen, organisaties en de kerken. Denk maar eens aan de monnikenorden in de Rooms Katholieke kerk: Dominicanen, Franciscanen, Benedictijnen enz. Ik heb altijd bewondering voor het feit, dat de katholieke kerk bij de opkomst van alle orden nooit die groepen buiten haar gemeenschap heeft geplaatst. Maar altijd getracht heeft ze op een of andere wijze te waarderen en een functie te geven in het geheel." Aldus professor Verkuyt op de Navigatorconferentie die ik organiseerde. De 79-jarige missioloog sprak voor een gehoor van zeer verschillende kerkelijke huize. De deelnemers aan dit toerustingsweekend kwamen uit 11 tradities: Rooms Katholiek, Nederlands Hervormd, Christelijk Gereformeerd, Gereformeerde Gemeente, Baptist, Gereformerd synodaal, Pinkstergemeente, Gereformeerd Vrijgemaakt, Evangelie-Gemeente, Nederlands Gereformeerd en Samen-op-weg-gemeente. Met onmiskenbare verschillen in geloofsbeleving. En toch: bijeengekomen om van elkáár te leren.

Bijeen voor die broodnodige stimulans om plaatselijk verder te komen met anderen uit de eigen parochie, kerkelijke gemeente en uit de buurt.

Op de vraag aan prof. Verkuyl – “Hoe staat u tegenover de pluriformiteit in kerkelijk Nederland?” – antwoordde hij o.a.: *“Dat is natuurlijk verschrikkelijk moeilijk. De buitenkerkelijkheid neemt enorm toe. Toch zie ik een hoopvol signaal. Namelijk het feit dat leden van verschillende kerken op allerlei wijzen contact met elkaar zoeken. Dat men niet meer naast elkaar staat, maar dat men met elkaar probeert de problemen aan te pakken. Vroeger waren kerken vaak gevangeniskerken. Ieder zat in zijn eigen hokje, maar men kende elkaar niet. Ze liepen elkaar voorbij, negeerden elkaar straal. Ik heb de indruk dat de Tweede Wereldoorlog wat dat betreft een heleboel gedaan heeft. Zoals wij in die Japanse kampen eenvoudig het belachelijk zouden vinden als we elkaar negeerden, maar samen de taken oppakten die te doen waren.”*

Maar, wat of wie maakt dat zo'n *hoopvol signaal* meer wordt dan een signaal? De dwingende kracht van een oorlog mist, gelukkig. Maar leeft het besef van de geestelijke oorlog?

Samen oriënteren op de Ene

Vooraf in dit opzicht inspireren die allereerste discipelen. De bisschop had zonder meer gelijk. Maar er was nog een tijd waarin de leerlingen volkomen eensgezind optraden. Handelingen 1 beschrijft het. Nergens vertellen de evangeliën, dat de discipelen samen baden. Maar nu doen ze het. Niet incidenteel, maar aanhoudend. Wat bracht hen bijeen? Jezus? Die was niet meer onder hen, maar teruggesien naar de Vader. De Heilige Geest? De belofte van zijn komst was gegeven, maar nog niet vervuld. Juist dan, in dat vacuüm van tien dagen zoeken ze het gezamenlijk Hogerop. Was dát het niet wat hen op die ene gemeenschappelijke noemer bracht? Dat vacuüm? Die volkomen leegte? Het vastgelopen zijn in het ieder-voor-zich-na-Gethsemané? Tot het laatst verlegen met elkaar. Steeds die aarzeling, de twijfel: is dit Jezus of is hij het niet? Wie kun je geloven? En dan, na zijn hemelvaart, wordt het helder. De Heer is er niet meer. Zijn Geest is er nog niet. Samen wenden ze zich daarheen waar de eenheid is boven alle tweespalt, de zekerheid boven al die twijfel. Ze bereiken elkaar in het enige dat overblijft: *“Deze allen bleven eendrachtig volharden in het gebed, met enige vrouwen en Maria, de moeder van Jezus, en met zijn broeders.”* (Handelingen 1 vers 14). De hoopgevende basis voor wat volgt.